

In deze les leer je over botanische kenmerken van naaldbomen/naaktzadigen.

BOTANISCHE KENMERKEN NAALDBOMEN

DE BLADEREN VAN NAALDBOMEN

Naaldbomen hebben *naaldvormige* of *schubvormige* bladeren.

Fijnspar (Picea abies). **Naald-**
vormige bladeren.

Levensboom (Thuja). **Schub-**
vormige bladeren.

DE BLOEIWIJZE VAN NAALDBOMEN

Naaldbomen bloeien in de vorm van mannelijke en vrouwelijke kegels. Wanneer het stuifmeel van de mannelijke kegels de vrouwelijke kegels hebben bevrucht, verhout de vrouwelijke kegel. Tussen de schubben van de vrouwelijke kegels groeien de zaden.

Grove den (Pinus sylvestris). Ontluikende
mannelijke bloei.

Zwarte den (Pinus nigra). Mannelijke bloei.

De mannelijke en vrouwelijke bloeiwijzen ontwikkelen zich niet tegelijkertijd. Van sommige naaldboomsoorten ontluikt eerst de mannelijke bloeiwijze en daarna de vrouwelijke bloeiwijze. Andere soorten bloeien omgekeerd met eerst de vrouwelijke bloeiwijze en daarna de mannelijke bloeiwijze.

Zeeden (Pinus pinaster). Mannelijke bloei.

Zeeden (Pinus pinaster). Vrouwelijke bloei.

De vrouwelijke kegels.

Ontluikende naalden aan de nieuwe takscheut.

Zeeden

Nieuwe takscheut. Vanuit de plek waar vorig jaar de dennenappels zijn gevormd groeit de tak weer verder. Onderaan vormen zich de mannelijke kegels. Boven op de nieuwe tak de vrouwelijke kegels.

Nog enkele bloeiende mannelijke kegels.

De nog onrijpe dennenappels van het jaar daarvoor.

NAALDBOMEN AAN DE HAND VAN DE NAALDEN DETERMINEREN

Er groeien in onze natuur veel verschillende naaldbomen. Daarvan worden de jeneverbes (*Juniperus communis*), wat officieel een struik is die kan uitgroeien tot een boom, de taxus (*Taxus baccata*), ook officieel een struik, en de grove den (*Pinus sylvestris*) als oorspronkelijk inheems beschouwd. Oorspronkelijk inheems wil zeggen dat de bomen zich hier reeds sinds de laatste ijstijd vestigden. De grove den is enig moment verdwenen. Inmiddels is hij weer in onze natuur aanwezig. Met de ontwikkeling van de mijnbouw zijn door de mens veel naaldbossen aangelegd. Het hout van de den werd gebruikt om de gangen van de steenkoolmijnen te stutten. Bij de aanleg van naaldbossen is de grove den teruggekeerd.

Dankzij het brede aanbod door de tegenwoordige tuincentra zijn er in onze hedendaagse natuur talloze aangeplante of uit tuinen ontsnapte nieuwkomers te vinden.

Een vaak onderwezen ezelsbruggetje voor het determineren van naaldbomen is de 'solo-duo-legio methode'. Bij deze methode kijk je naar het aantal naalden die vanuit eenzelfde plek ontspringen.

Zitten de naalden individueel aan een takje, dan staan ze **solo** en wordt de boom als een **spar** gecategoriseerd. Echter, ook bij bijvoorbeeld de dodelijk giftige taxus heeft elke naald een eigen aanhechtingspunt. Een naaldboom met solo naalden hoeft dus niet altijd de eetbare spar te zijn!

Ontspringen er 2 naalden vanuit dezelfde plek, dan staan ze **duo** en wordt de boom als een **den** gecategoriseerd. Er zijn echter nieuwkomers onder de den waarbij de naalden met meer dan twee bij elkaar staan. En dat wordt weer verwarrend met het ezelsbruggetje van de lariks: ontspringt er een groepje naalden vanuit dezelfde plek, dan staan ze **legio** en wordt de boom een **lariks** genoemd.

De solo-duo-legio methode is dus GEEN trefzekere en daarmee geen veilige determinatie methode.

Ik heb mij ooit enorm vergist met een ander ezelsbruggetje. Dit betrof de lariks. Mij was verteld dat de lariks de enige naaldboom in Nederland was die in de winter zijn naalden verloor (en eens was dat inderdaad zo). Dus toen ik langs een gemeentelijke vijver een rij naaldbomen zag te staan die in de winter hun naalden lieten vallen was ik ervan overtuigd de lariks te hebben gevonden. Verheugd oogstte ik in het voorjaar de nieuw ontluikende, zachte naaldscheuten. Ik kruidde er boter en honing mee en deed ze door de salade. Ze smaakten heerlijk! Wanneer ik een bevriend bomen-specialist trots over mijn vondst vertelde zei hij mij "de bomen die daar staan zijn geen lariks, maar moerascipressen". Oeps. Gelukkig staat de moerascipres niet als dodelijk giftig genoteerd. Zo'n wildplukvergissing wil je uiteraard nooit (meer) maken!

Wil je graag plantendelen van naaldbomen oogsten? Determineer de boom dan **ALTIJD** met behulp van een goede veldgids.